

A brassói r. kath. főgimnázium önk. köre f. hó 9-én tartotta 11-ik rendes gyűlését. A mult gyűlésről felvett jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után Grünhut József VII. o. tanuló szavalja el Vörösmarty Szózatát csekély eredménnyel. Utána Bauer Gyula VIII. o. t. adja elő Arany V. Lászlóját, szintén kevés sikerrel. Erre Jánosy Gerő VIII. o. t. bemutatja a Munkára fel most megjelent 7-dik számát; egyszermind felolvastatik egy beérkezett prózai dolgozat és annak bírálata. A dolgozat czime Két költemény a harminczas évekből (Szózat Vörösmartytól és A rab költő Bajzától) írta Jánosy Gerő VIII. o. t. Kovácsy Dénes VII. o. t., társzerkesztő dicséretesnek tartja a dolgozatot, csupán a kidolgozás rövidségét kifogásolja. Ezek után szavalnak Tofflik Emil VIII. o. t. Homer és Ossian, Petőfitől, Schneider Traugott VI. o. t. Batory Erzsébetet Garaytól, a kör mindkettőt egyszerűen veszi tudomásul: Schwartz Gyula VII. o. t. Petőfi Örültjét adja elő meglehetősen sikerrel, Pakucs Béla V. o. t. szavalja Pókainét Gyulaától csekély eredménnyel. Befejeztetvén a szavalók sora, Verzár Győző VIII. o. t. főkönyvtárnok jelentést tesz, miszerint némelyek a könyvtárból kivett könyveket olvasatlanul átadják másoknak, vádolván ezzel első sorban Barta Lajos és Hegyessy Lipót V. o. tanulókat, a kik azonban tisztazzák magukat a vád alól. Több tárgy nem lévén, a gyűlés névsorolvasással véget ért.

Kerületi tornaversenyek. A vallás és közoktatásügyi miniszter az ezidei kerületi tornaversenyek idejéül a következő napokat tűzte ki: A besztérczebányai verseny számára, melyben a besztérczebányai, Bpest fő- és székvárosi, Bpest vidéki tankerületek középiskolái, polgári iskolái, kereskedelmi iskolái és tanítóképző intézetei vesznek részt, május 27. vagy rossz idő esetére máj. 28-át, a győri verseny számára, melyben a győri, pozsonyi és székesfehérvári tankerületek vesznek részt, május 30. esetleg 31-ét, a debreczeni verseny számára (debreczeni, kassai- és szegedi tankerületek) június 2. esetleg 3-ikát, a nagyváradai verseny számára (nagyváradai, kolozsvári- és nagyszéheni tankerületek) június 4., esetleg 5-ikét.

Egy diák hőstette. A Bp. Hirlapban olvassuk, hogy Wlassics Géza pápai gimnáziumi tanuló, a minap félelmes kalandot állott ki. Beteg szüleinek látogatására kocsin ment haza. Mikor az erdőhöz értek, egy 8—10 hónapos farkas ugrott a megrémült emberek elé, kiknél a késükön kívül, semmi védelmi eszköz nem volt. Az éhes farkas egyenesen a lovaknak

ugrott, de abban a pillanatban rávetette magát Wlassics az ordasra, megragadta torkát s hóba szoritotta. A kocsis azután odaugrott s késével keresztül szurta a vad torkát.

Szerkesztői üzenetek.

C. A. Ungvár. A gnómák nem váltak be. **Tattárszky A.** Kassa. 1. Akár egy egész évre előfizethet. 2. Az előbeszélést valamint a rejtvényeket, ha megütik a mértéket, közölhetjük. 3. Az «Ifju Magyarország» megszűnt, a másik lap címét nem tudjuk. 4. A rejtvények megjelölését akár hogy beküldheti. 5. A lapra vonatkozó többi kérdéseire a kiadóhivataltól kérjen felvilágosítást. **Brandt J.** Kaposvár. Legközelebb tiszteletpéldányt kap. **Tauszky S.** Pozsony. Mindent közlünk, a mi jó. **Breit A.** Szatmár. Ez önnök is szól. **H. J.** Ungvár. Jók, de nem közölhetők. **Masztlyi G.** Esztergom. Minden jó dolgot, szarmazzék az bárkitől, közlünk. Hogy ezikkeinket tanár urak írják, az nagyon természetes, mert ők tudják igazán, hogy mi való az ifjuságnak. Ha a maga ideáját követnénk, és a deákok kísérleteit nyomtatnánk le, ugyan «jól nézne ki» a lap. Hogy az ifjuságtól elfogadjunk-e dolgokat, azt már százszor megirtuk, hogy igen, de csak jókat. Arra meg éppen nem érünk rá, hogy minden beküldött dolgozatról részletes kritikát írjunk. Maga panaszkodik, hogy lapunk tizenhat oldalnyi terjedelme kevés, s arra hivatkozik, hogy az 1. szám huszonnégy oldalból állt. Gondolja meg, hogy maga negyedévi egy forintért körülbelül kétszázötven lapnyi közleményt kap. Minden számban 13—16 féle dolgot, s azt se felejtse el, hogy ez a lap nem csak 5. osztályiak számára készül ám, mert vannak alsóbb osztálybeliek, a kiknek éppen az olyan ezikkek tetszenek, a melyeket maga fölöslegeseznek tart. Lapunk nem arra való, hogy ifjúk ri szarnypróbálkozásoknak helyet adjon, arra való az önképzőkörök, ott próbálkozzék. **Hodás A.** Szeged. Bizony nincs. Ne verseket küldjön, hanem feladatainkat fejtse meg. **Berényi A.** H.-M.-Vásárhely. Mecalay történelmét. **Richter H.** Szabadka. Tom-Tit egy angol fizikus neve. **Hanzeli Székely-Udvarhely.** Nem jök. **Bagossy B.** Szolnok. A gyűjtést küldje be a Bp. Hirlapnak. A rejtvényeket, hogy ha jök, nekünk. **Tanitsz F.** Szeged. Olvassa el Beöthy Zsolt «Tragikumát», vagy Péterffy Jenő cikkét «Kemény Zsignond mint regényíró» a «Budapesti Szemle» 59. számában. **Sült L.** Biralatra nem. **Lehner R.** Kérje a kiadóhivataltól. **Inga J.** Szamosújvár. Természetes, hogy a Toldiból. **Varga Elemér** Debreczen. Hiába, Juventus ventus, Napoleon és Hannibal című dolgozatát megkaptuk, s hogy nem vettünk róla tudomást, annak maga Elemér barátunk az oka, mert dolgozata alá nem írta oda a nevet. Legutóbb küldött levelezőlapja 2. részére szolgáljon válaszul a lapunk 10. számában Stera M.-nek küldött üzenetünk. **Egy valakinek.** A napokban egy levelet kaptunk, a melyben valószínűleg valamely dolgozat volt, mert a levél súlyával arányban a rajta levő 5 kros bélyeg nem bizonyulván elégnak, a posta minket 10 kros erejéig megleletozni akart, mit mi «fölkaboreddással» utasítván vissza a levelet nem fogadtuk el. **Többeknek.** A lap szétküldésére vonatkozó összes felszólalások, reklamálások, stb. a kiadóhivataltól (Aradi-utca 8.) és nem a szerkesztőségbe intézendők. A hozzánk küldött felszólalások elintézéséért nem vállalunk felelősséget.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Lónyai-utca 9.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számíttanak.

MAR CZALI HENRIK.

Salamon Ferenc egyetemi tanári székébe a héten a magyar történetírás egyik művelőjét nevezték ki, a ki munkássága folytan hivatott is erre az állásra. E férfiú Marczali Henrik.

Marczali Henrik a magyar történettudomány egyik legkiválóbb művelője. Munkásságának beese és értéke főleg kütfő-kritikáiban áll, melyben az újabb történetírók közül kevés multa őt fölül. Nagy ismeretei, széles látóköre, bő kritikai készültsége megnyilatkoznak minden művében, de főleg azokban a nagyobb monografiákban, melyekkel Marczali jobb történetíróink között áll, mint a II. József császár kora, mely eredeti

forrás-tanulmányokon alapulva, tünteti föl a történelemtől eddig hamis világitásban bemutatott uralkodót és azt a nagy eszméktől áthatott kort, melybe uralkodása esik. Ezt a nagy munkát követte az előbb a Történeti Életrajzokban megjelent Mária Teréziáról szóló monografia, mely irodalmunk legkitünőbb enemű

termékei közt a jobbák közé tartozik. Mind a kor rajza, mind a nagy királynő hazánkra való jótékony hatásának kimutatásában való szeretet-

teljes buzgólkodás, ezt a monografiát ilyfajta művek igen becsessé teszik, melyekben Marczali Henrik nagy olvasottságának, fáradhatatlan kutatásának és szorgalmának mutatta szép jelét. Ily munkássága alapján pár évvel ezelőtt őt bízták meg a legnagyobb magyar világtörténetnek, a Ribáry-féle világtörténelemnek a befejezésével. Marczali ennek a feladatnak is megfelelt, a mint ezt a tavaly megjelent «A legujabb kor története» czimű munkája bizonyítja.

Ezeken a nagy munkákon kívül van Marczalinak egész esomó kisebb-nagyobb értekezése. Legujabban az Athenaeum kiadásában megjelenő «Milleniumi magyar történet» nagy részének megírása is reá bízott. E munkássága közepett érte őt az egyetemi tanári kinevezés. Részünkről érdeklődéssel várjuk, minő munkásságot fog kifejteni új állásában is.

MAR CZALI HENRIK DR.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

HORVÁT ISTVÁN.

1784—1846.

Horvát István 1784-ben született Székesfehérváron. Egyetemet végezve, az Ürményi-családnál nevelő, 1816-ban a Széchenyi orsz. könyvtár őre s 1830-ban az egyetemen a magyar nyelv és irodalom, 1832-ben az oklevél és czimertan tanára lett.

Azon kevesek egyike volt, kik életüket egészen a tudománynak szentelik. Horvát azt tűzte ki élete feladatául, hogy a magyar faj eredetét történeti alapokon kutassa.

Abban az időben merült fel a magyar- finn rokonság kérdése, mely rokonságnak Horvát nagy vehementiával ellene szegült s azt igyekezett főleg nyelvészeti alapon kimutatni, hogy a magyar a világ legrégebb népe. Irt egy nagy munkát «Magyarország tősgyökere nemzetségeiről» és erre vonatkozólag átkutatott mintegy 300 akkori ismeretlen kéziratot s 300 ezer részint hazai, részint külföldi oklevelet olvasott el. Átkutatta a régi deák és görög, a középkori német, francia, olasz, sőt orosz írókat is.

Ezen eljárásával irányt mutatott arra, hogy hazánk történetét oknyomozólag, történeti kutatók és források alapján kell megírni.

Horvát István a szó szoros értelmében hazafi tudós volt, kinek minden csepp vére magyar, szívének minden dobbanása fájának dicsősége. Br. Eötvös ezt írja róla szépen és igazán: «Ki egyszer hallá e tudós férfiut, ha tanári székén Árpád s a hét vezér dicső tetteiről szólt, vagy roppant tudományának fegyvereivel azoknak állítását, kik a magyart a szegény finn néptől származottnak hiszik, leveré és fajunkat az éretnyes scythá s a legyőzhetetlen parth nemzetekkel

egybeköté, vagy tovább haladva nyelvi vizsgálataiban, az etymologia tekervényes ösvényein mindig messzebb és messzebbre nyomult, míg mindent, a mi nagy és dicső volt a világon, fajunkhoz tartozónak, a magyarok által elkövetettnek állítá, az kételkedhetett mestere állításain, de azon óriási honszeretet hatalma, mely a tudóst elragadta, elragadta tanítványait is s elvonatkozva egészen tudományos érdemeitől, ha munkásságának ezen oldalát tekintjük, soha sem hálálhatja meg a haza Horvát érdemeit.»

Horvát az u. n. ábrándos nyelvészek közé tartozik. Nyelvészeti adatok alapján akarja ugyanis kimutatni, hogy a magyarok története már néhány századdal Ábrahám előtt kezdődik s a szent íráson, a görög és római klasszikusokon, az örmény, syr, arab és perzsa írókon át, a középkoron keresztül Árpádig megy. Theében a szittyá nép fővárosát fedezi föl, a gigásokban magyarokat lát, s kimutatja, hogy a magyarok elődei egykor egy nagy világ-történeti néphez tartoztak, és hogy ők segítettek először terjeszteni a művelődést Európa országaiban.

Horvát eme következtetéseinek s fejtegetéseinek egy nagy eredménye mégis volt: akadtak ugyanis, a kik azt, a mit ő ezerféle szószármaztatásaival s hasonlítgatásaival nem tudott meghatározni, elhatározták, hogy bejárják azon országokat és népeket, melyekhez a magyarok őstörténetét tudományos rendszerre alapított magyarázat alapján kötni kell. Ilyen utra vállalkozott Körösi Csoma Sándor 1819-ben.

Habár a későbbi, sőt már az akkori kritika megczáfolta is ez ábrándos fejtegetéseket, Horvát működésének megmaradt nagy eredménye: a nagy szorgalommal összehordott

adatok rendkívül értékes halmaza s a kényszer az ama kérdésekkel való foglalkozásra, melyeket ő fejtegetett.

Horvát István tanait a későbbi évek kutatásai megdöntötték s a nagy tudományu ember emlékét csak az irodalomtörténet őrizte meg, mint olyanét, ki korában tudásával és lelkesedésével tiszteletet s elismerést vivott ki magának. —r.

Milyenek vagyunk diákkorunkban ?

— Irta F. K. tanár. —

Öszintén mondom, hogy a földbirtokossá lett tanulóársam helyzetét nem irigylem. Az ő tudatlansága mellett egy akkora birtok nekem nem kellene. Abból megélni nehéz, a gazda sok elemi csapásnak van kitéve, ha pedig jó a termés, a gabonának nincs ára, — a gazda sorsa így is, úgy is csak baj. Ha a birtok mellett nincs egyéb qualificatio, mint csak egy elbocsátási bizonyítvány arról, hogy valaki a gazdasági intézetet végig hallgatta, — nagyon szomorú jövőre lehet az ilyen földbirtokosnak kilátása.

Akkor sokkal okosabban tett az a kis zsidófiú, a kivel együtt jártam az ötödik osztályig, s a ki mindig tiszta jeles volt közöttünk, szelid, eszes, jó lelkű fiú volt s igazán nagyot néztünk, mikor a hatodikra nem jött vissza. Elvégezte a kereskedelmi iskolát, külföldre ment több évre, aztán vissza jött, egy nagy részvénytársasághoz állt be könyvelőnek s ma annyi fizetése van, mint egy miniszteri tanácsosnak. Hol vannak ettől az ő osztálytársai? Azok, mint említém, letették az érettségit s ma közönséges emberek, valami kis hivatalban vannak, amely csak annyit nyújt, hogy éppen csak hogy meg tudnak élni. Okos fiú volt az én P. Béla barátom, de még okosabb volt az apja, a ki rábeszélte tehetséges fiát, hogy ne a közpályára lépjen, hanem a kereskedelmire.

Volt egy másik társam is, a ki a második osztályból maradt ki. Elégtelenje soha sem volt neki, csak elégséges, az is csak kettő — s az édes apja, pedig katona tiszt volt, kifogta az iskolából és kereskedőnek adta. A fiú hamar beleélte magát az új helyzetbe s három év múlva segéd lett. Még egy évig maradt a régi helyén, aztán Pestre ment, a hol szintén egy évig tartózkodott. Szabad idejében azonban nem a kávéházakba járt, hanem jó könyveket szerzett és tanult, még pedig nyelveket. Először csak a németen kezdte, mikor már a grammatikán átette magát, apró elbeszéléseket

olvasott német nyelven. Mikor már elég erősnek érezte magát e nyelvből, ott hagyta Pestet s fél évre Bécsbe, majd Berlinbe, Hamburgba vándorolt. Innen Párisba, Lyonba, s még néhány francia kereskedő-városba ment, a hol megismerkedvén a helyi szokásokkal, üzleti fogásokkal, Angliába vitorlázott, a világ kereskedelmének központjába, Londonba. Itt is jó időt töltött s mielőtt visszatért volna hazájába, még az olasz kereskedelmi viszonyokkal ismerkedett meg.

Ez idő alatt mi érettségit tettünk, szétszórtunk a szélrózsa minden irányába, ki arra ki erre. Mikor az érettségi évfordulójának tizedik évében társainkat a lapokban az összejövetelre figyelmeztettem, levelet kapok régi iskolatársunktól, a ki azt kérdezte, hogy az összejövetelen ő is, mint egykori iskolatárs, ha nem is tett velünk érettségit, résztvehet-e. Kedvező feleletet kapván, csakugyan megjelent. Megvallom, hogy valamennyien eltörpültünk mellette. Elegáns, finom modoru, kedves úr vált belőle, a ki tudásra nézve is jóval felülmulta bármelyikünket, mert tudományát tapasztalatokból merítette s nem könyvekből, mint mi. Megjelenése végtelenül jól hatással volt reánk. Ő volt a központ, mindnyájan köréje gyűltünk s minél tovább beszélt, annál inkább fokozódott iránta tiszteletünk. Hat nyelven beszélt folyékonyan s annyit tudott, hogy csak bámultunk, e mellett oly szerény volt, hogy azzal is meglepett mindnyájunkat. Elmondta merre járt, mit látott, mennyit küzdött, s hogy végre mikor hazájába visszatért, mennyi előnyös meghívást kapott. Nem volt még huszonnyolcz éves és évi nyolcezer forint fizetésre szerződötték. Rövid félév múlva egy előkelő bankház igazgatója lett olyan fizetéssel, a minőre mi, többiek, sohse teszünk szert.

Mindebből tehát csak az az egy tűnik ki, hogy minden pályán dolgoznunk kell, még pedig a legkomolyabban s hogy csak az emelkedhetik föl, a ki kiváló szorgalommal tanul s így kiemelkedik az ügynevezett tuczatemberek sorából. Lehetetlen, hogy a tehetséges ember elveszen, ha csak nincsenek jellembeli fogyatkozásai, a melyek az embert lehúzzák s nem engedik felemelkedni, mint a madarat a tollaihoz tapadt sár, piszok.

Beesületességgel, komoly munkával, törekvéssel csak boldogulni lehet. Nem kell az embernek toladónak lenni, a tehetség utat tör magának, csak jelét adja az igazi tehetségnek. Hát az ibolyát megkeressük a falevelek alatt is, ugy-e? Elárulja az illata. Mi egy kész, egy képzett, a maga szakmájában

jártas emberhez képest az ibolya? A kinek gondja van a fűszálra s a mezők liliomára, annak rád is gondja lesz. De első sorban magadnak kell gondot fordítanod önmagadra, mert másképp hogyan kívánod, hogy mások gondozzanak, ha te nem törődöl saját jóléteddel.

(Folyt. köv.)

Vörösmarty „Szózat”-a.

— Poetikai analysis. —

Irtá: *Krajesories* S. tanár.

Vörösmartyt a «Szózat» par excellence a nemzet költőjévé avatta. Midőn Széchenyi egy részről erős döfést adott a magyar faj léha hiúságának, melylyel halálos tespedése között multján andalogni s régi fényében tetszelegni szeretett; más részről a merész jóslattal: «a magyar nem volt, de lesz», egy szebb jövő hitére villanyozta fel a nemzet már-már elalélt lelkét: — a költők közül Vörösmarty lobban-totta lángra Szózatával azt a rajongó lekese-dést, mely az átalakulás küzdelmére képesítette. A Széchenyi bizarr jóslata azóta a nemzet jel-szava, Vörösmarty Szózata a nemzet imája maradt. Hatása mind a kettőnek óriási lett, mondhatni, egy egész történelem. Amaz kimé-letlenül ledöntvén a multnak idolumát, a hátra nézőt a jövőbe nézeti, hogy ezt biztosítsa neki; emez a mult emlékeinek szentségére és az isteni gondviselés öröküdsére hivatkozva, ihlett intéssel szólítja és kötelezi a még kétkedő, tétlen nemzetet, választani élet vagy nagyszerű halál között.

Imhol ez óda alapeszméje, mely a szózat nyitó- és zárósoraiban fölzendül: «Hazádnak rendületlenül légy hive», mert «itt élned, hal-nod kell.»

A «szózat» értelme szerint valláserkölcsei fogalom és szó, mely fensőbb szellemtől eredő komoly intést jelent.* Ezt a voltaképi szózatot a nyolcz első sor képezi, mely végül ismétlődik, egyrészt nyomatékosságot végett, másrészt, hogy a szerkezetet kerek egészsze zárja.** A költe-

* A héber költészetben gyakran találkozunk vele; ilyen például az égő csipkebokorból felhangzó Ur szava Mózeshez; vagy a Damaskusba siető Pál apostolt meg-terítő égi hang stb.

** E nyolcz sor eredeti szövege, melyet Vörösmarty 1835-ben szerzett, így hangzott:

Hazádnak, mint szemedhez
Tarts híven óh magyar!
Bölesöd és sírod az nekem,
Mely ápol s eltakar.

mény derekában először hivatkozván a mult dicsőségeire és gyászaira, a mult iránt tartozó kegyelet nevében a hazához ragaszkodás kö-telességét fejti ki (3., 4., 5. vsz.), azután a megfogyott, de meg nem tört nemzet jelenéből a művelt világnak erkölcsi tisztéből s az igaz-ságos gondviselésből önbizalmat merítve, azt az erős hitet motiválja (6., 7., 8., 9. vsz.), mely végül váteszsze ihleti a költőt s meg-láttatja vele a nagyszerű jövőnek fenséges alternatíváját, az alapeszmének: «itt élned, halnod kell» emphatikusabb variációját (10., 11., 12. vsz.), mely után a multnak, a jelennek s a jövőnek eszmekörén megerősödvé, paran-csoló következményképp hangzik fel újra a «rendületlenül».

Az egész költemény nyelvezete tömör, erő-teljes, választékos és fenséges, telve a gondo-latoknak megfelelő remek alakzatokkal és szó-képzésekkel. Tetőpontjára a stíl a jóslati részben hág. A verselés technikája kifogástalan. Párat-lan számu sorai négyes jambusok, a párosak harmasak. Utóbbiak rimlenek, de itt is, mint általában Vörösmarty-nál, igen szerényen rimlenek ama hatalmas összezendülések nélkül, melyeket Arany assonanceaiban találunk.

De lássuk immár a «Szózat» jelességeit részleteiben.

1. Hazádnak rendületlenül
Légy hive, óh magyar!
Bölesöd az s majdan sírod is
Mely ápol s eltakar.
2. A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned halnod kell.

Ez voltaképp a szózat, a nemzet géniusza nevében fölhangzó intés, mely az első két sorban a hazához ragaszkodásra int, a többiben pedig e ragaszkodást energikus rövidséggel megokolva, kötelességgé erősíti. E megokolásban gradáció van, a mennyiben nemcsak a szülő-földnek éltünkben s holtunkban nyújtott ado-mányaira s az ezekért tartozó hála — mint morális argumentumra — hivatkozik; de rá-mutat arra a kényszerűsége, — mint realis érvre is, — mely az európai népek közt magá-ban elszigetelt eme fajt e helyhez köti, jó és rossz sorsban itt maradásra kényszeríti. A hála

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Aldjon vagy verjen a sors,
Itt élned, halnod kell.

A következő évben, 1836-ban az egészet elkészítvén, e kezdősorokat is megváltoztatta. Dallamát Egressy Béni írta.

motivuma tevékeny hazaszeretetre, a kénysze-rőség törhetetlen hűségre kötelez. Ily alapon azon alternatívával szemben, mely aszózat két utolsó sorában van kifejezve, a resignálás is kötelességgé válik s a hőshalálra való elszánt-ságban az erkölcsi élet épségét vértelzi.

A következő három versszak a hazaszeretet történelmi érvelését foglalja magában, az ezer éves mult iránt tartozó kegyelet alapján, mely-nek felidézésére a költő egyszerű idősor szerint rámutat oly epikai és tragikai nagy emlékekre, melyek a honfi szívet méltó büszkeséggel töltik el, nevezetesen: a honszerzésre, a Hunyadyak fénykorára és a szabadságharczokra, a jog, a dicsőség s az áldozás eme váltakozó képeire jly menetben:

3. Ez a föld, melyen annyiszor
Apáid vére folyt;
Ez melyhez minden szent nevet
Egy ezredév csatolt.

(Folyt. köv.)

☪ levél.

— Elbeszélés a Tanulók Lapja számára. —

Irtá: GAAL MÓZES.

(Vége.)

(3.)

Ime, így hangzott az apa levele:

«Édes fiam! Értésítődöt aláírva, itt küldöm. Sokszor és sokat írtam neked arról, hogy mi a fiú kötelessége, többé nem olvasol erről apád levelében. E helyett hallgasd meg a következő történetet.

A te apád, fiam, nagyon szegény embernek volt a gyermeke, nem egyetlen, hanem nyol-czadik gyermeke. Egy hitvány házikóban lakott nagy-apád, melyet te még nem láttál, de egy-szer majd megmutatom neked. A jó szerencse úgy akarta, hogy nyolczadik gyermekét az isten megáldotta szép elmebeli tehetséggel, a kántor és a pap nyakára jártak a szegény embernek, hogy csináljon valamit a fiával, taníttassa, mert kár volna azt a szép tehetséget parlagon hevertetni.

Akadtt egy jószívű úr, ki addig írt, addig könyörgött a szegény fiú dolgában, míg föl-vették ugyanabba az intézetbe, a hol te most tanulsz, őt ingyen vették fel, nem mint tége-det, fiam.

Apád becsületére is vált eleinte azoknak, kik az intézetbe bejutottak, egyébre sem gon-dolt, mint a tanulásra, de jött egy idő — olyan korban lehetett, mint te most — bele-kóstolt a regény olvasásba. Nagy baj volt ez, se éjjele se nappala ezóta, megdagadtak a sze-

mei az olvasástól, beült télen a kályhafülkébe, kinyitotta a kályha ajtaját, s a tűz veres fényé-nél olvasott lázas hévvel, égett az arcza, míg hátát borzongatta az ajtó nyíláson belopózó kegyetlen hideg.

Nehezen szerezte meg a jó hirt, könnyen elvesztegette, intették, fenyegették, mind nem használt, már arról volt szó, hogy haza küldik a falujába.

Ekkor levelet kapott az apjától a te apád fiam. Óreg betűk, könyfoltok voltak a durva árkus papíron. Nem volt hosszú, de elég volt apádnak. Megírta az áldott öreg-ember, hogy az isten megáldotta őt egy jó fiúval, kiben neki egyedüli reménysége vagyón, a ki isten után eszével és szorgalmával, engedelmisségé-vel és becsületességével embernyi emberré lesz, nem hagyja őt elveszni a szomorúságban, hanem ispatolja, a miért is hogy áldja meg őt a jó isten.

Fiam, mikor ezt a levelet apád elolvasta, leült a ládjára, s úgy zokogott, hogy a szíve majd meghasadt. Égette lelkét a szegény, gyalázatos tolvajnak tartotta magát, aki meg-lolja öreg szüleinek a reményét, kiüti kezük-ből a munkát, elveszi utolsó falat kenyé-riket.

Aztán megszálta valami jóságos tündér: úgy hívják fiui háladatosság, fiúi szeretet, vigasztalta és bátorította. Azt mondta neki: «ha vétkeztél, tedd jóvá!» Nem az az ember, ki gyöngeségét mentegeti, hanem, aki leküzd, oda van régi becsületed, no hát szerezd vissza. Dolgoznod kell keservesen, de dolgozzál. Akik eddig elfordultak tőled, visszafordulnak hozzád, akik gúnyoltak, tisztelni fognak. Első legyen a munka, azután következik a szórakozás.

Fiam, a te apád kibontakozott a regényolva-sásnak maszlagából, mert hatalmasabb vala benne a fiúi szeretet, mint a kísértés. Nehéz munka volt ez, százszor is reá tévedt keze a könyvre, mikor a feladat várta, visszahúzta kezét, mert vádolta lelkiösmerete.

Ezt akartam elmondani neked. Leteszem a tollat, mert a szemembe összegyült a köny, mivelhogy arra a jó öreg emberre gondoltam, aki később az én karjaim közt hunyta le cse-nes, gondatlan öregségben a szemét, s utolsó szava is ez volt: «fiam, téged a te fiúi hála-datosságodért áldjon meg a jó isten!»

— Megőrized ezt a levelet, úgy-e, kérdem tőle megilletődve.

— Holtom napjáig őrizem.

— És tanulni fogsz?

— Addig, amíg a fejem meg nem reped...

Érzem, hogy semmit sem tudok, de tudni akarok, mert apámat végtelenül szeretem.
Köztünk erről többé szó nem volt.

Mások csodálatos dolognak tartották, de én tudva magyarázatát egészen természetesnek tartottam azt, a mi következék.

Hideg téli éjszaka a hálószobából visszalopózott az intézeti törvények ellenére a tanuló szobába, éjfélig sőt éjfélén túl is tanult olyan tiszteletre méltó, törhetetlen kitartással, hogy én annak soha párját nem láttam. Mig a többiek játszottak, sétáltak, aludtak, ő tanult . . . tanult.

Még jobban lesoványodott, betegség verte le a lábáról: mind nem tántoríthatta el őt feltett szándékától. Mire a nyolczadik osztályba jutott, nem a jobbak, hanem a legjobbak között állott, pedig csak középszerű tehetsége volt.

Gyakran föl tettem magamban a kérdést, látva barátomnak erős akaratát, példátlan szorgalmát:

— Milyen életetönek és igaznak kellett annak a fiú szerzetnek lennie, mely őt a lanyha téltelenségből a munka igazi hőségé avatta!

Mert vannak sokan, kik ékesen megírják a szülőknak a névnap és születésnap leveleket, telve vannak fogadkozással, ígérettel, a könnyelműségnek néha ez olcsó malasztjaival, de a munka édességét fáradság árán, apró kényelmük feláldozásával meg nem ismerik életükben talán soha.

Pedig a munka olyan édes, háladáatos fiúnak lenni valójában a legdicsegetesebb önszeretet.

A diófa alatt.

Reng-leng az agg diófa lombja,
Alatta ül egész család;
A nap mosolygó fénybe vonja
Az ősi ház fehér falát;
Kóbor madárkák csacska serge
Ugy kavarog, úgy megdaiol;
Talán az ábránd is — ha merne —
Előjönne a szív alól.

Egy-két virág nyíl a kertben,
S egy-két virág nekünk elég,
Bizony máskor se nyílt bővebben,
S még asztalunkra is telék,
Pedig vasárnap a templomba
Egy kis csomót mindenki vitt,
S hugom hajába is titokba
Beléje tüstem egy kicsit.

Oh szép napok valának akkor!
Az agg diófa tudja jól,
Tán erről suttog alkonyatkor
Mikor fejünkig lehajol.
Hisz látta ő is . . . ő is érte . . .
Előtte sem titok a mult . . .
Hisz lombja már a kéményt érte,
Mégis csak ablakunkba nyúlt.

Oltár volt e ház akkor is már,
Melyről csak áldás szálla ránk;
A drága szent hely most is itt áll,
Hol imádkozni tanulánk.
S azóta benne e szó: Isten,
Naponta is hány izbe zeng! . . .
Szent, százszor szent hajlék ez itten!
Szent, százszor szent ez a *mienk!*

S mi itten élünk; messze, távol
A kábitó zaj felriad;
Küzd a világ miljó bajával,
Es vérzik bűnei miatt.
Nekünk e lárma fáj; e küzdés
Egy-egy muló könyvet szerez,
Itt béke nyugszik mindenütt és
A boldogságnak titka ez!

Hí, vonz az agg diófa lombja,
S alá ül az egész család;
A nap mosolygó fénybe vonja
Az ősi ház fehér falát;
Az est közel, fészkebe mégis
Bohó madár nekünk dalol;
S nézzük: ha vajjon ránk az ég is
Nem mosolyog-e valahol?

Udvardy Géza.

Néhány szó és szólásmód a debreczeni diák-nyelvből.

— Irta: Bareza József. —

Kéregnek is évente a kollégium számára, még pedig vagy a városban belül: «*káptálnak*», vagy az egyes egyházaknál: «*supplikálnak*». Ez utóbbi esetben az ország egyes vidékei: «*sparta*»-kra vannak osztva, a honnan külön-külön «*supplicans*»-ok kéregnek. A «*káptálások*»-nál a «*vékás*» (a dárdás, a ki a termény-adományt vékával viszi ki a szekérre) «*gyertya pénzt*» kér a maga számára, a régi szokás alapján, a mikor ugyanis a bennlakóknak maguknak kellett a világitó eszközről gondoskodniok.

* E czikkel kapcsolatban ajánljuk olvasóink figyelmébe a mult számban közölt felhívást. Minden intézetből vállalkozhatnék valaki a használatos diák műszók összegyűjtésére. Szerk.

¶ király könyve.

— Irta: Mosdósy Imre. —

(12. folyt.)

Mig ifjabb Misót behelyezték a királyi palota egyik üres szobájába, a nagy jó urat pedig egy másikba, a két barátot pedig a másik kettőbe, hogy ott várják be sorsuk eldőlését, nézzünk egy kissé öregebb Hutás Misó után.

Mikor az olasz megszökött tőle, — említettük is — meggyújtotta a jeladó tüzet a Mátra bérczén, mely jeladás riadó gyanánt szolgált sok esetben a régebbi korban — különösen a népvándorlás korában, — legrégebbi nomád népek is ezzel jelezték messzebb lakó törzseiknek és rokonaiknak éjjeli órákban, ha veszély fenyegette őket. E tűz láttára a közeli huták férfiai egyszerre talpon álltak s dorongokkal fölfegyverkezve csörtetve jöttek, mindig szorosabb körben a Misóék kunyhója felé . . .

A mellett a bércz mellett, melyen Misó kunyhója állt, keletről egy hegyszakadék volt. Ebbe a hegyszakadékba egy nem éppen meredek lejtő vitt le épp azon az oldalon, a melyen az olasz megszökött, de a mint a völgy fenekébe ért, ott aztán nem birt semerre se kitálni . . . A szemközti oldalon meredek fal emelkedett, melyre az olasz nem birt felkapaszkodni, a haraszt nedves és csuszós volt, és akárhányszor kísérlette is meg a menekülést, nem sikerült.

— De hiszen kell innen valami kimenő szoros-utnak lenni, különben itt tó volna a hegyoldalról lefutó vízből, — dörmögé az olasz.

Volna ám olasz barátunk, feleljük mi az atyáinak, ha ott a mélyedés egyik sarkában nem volna az a kut forma gödör . . . oda gyülik a víz. — sok belefér abba — s ha te tudnád azt is olasz barátunk, hogy annak a kut forma gödörnek az oldalában, a hegy tömege fölül van egy eső forma nyílása, a mi a hegyen keresztül megy, — persze, mi se tudjuk, hogy milyen czikk-czakkos irányban, csak annyit tudunk, hogy messze egy távoli völgyben jóval lejjebb van a tulsó nyílása, mint az innenső, — akkor tudnád olasz barátunk, hogy a hegyszakadék vize itt gyülik össze és amott a messze völgybe pedig időszakai forrásképpen ki-kiömlik . . . akkor nem kerestél volna fél órán keresztül kivezető utat a völgykatlanból, hanem óriás létedre visszamentél volna Misóék felé azonnal, a mig el nem állták az utadat s elbántál volna Misóval, ha éppen találkozál volna vele . . . De most már késő . . . A riadó tűz láttára elállták az utadat és te fogva vagy!

(Vége.)

Tizenkét palóc állta el az olasz utját, mikor Misóék felé való visszatérésre szánta el magát. Akkoriban erősebb és bátrabb volt még a palóc, mint most — most már a sok pálinka ivástól elcsenevedett, — tizenkét jó szálás, markos palóc hát nem volt tréfa . . . és fel is szőlítették Misóval élükön az olaszt, hogy adja meg magát . . .

Hanem az olasz kövekkel felett . . . azt talált a völgyfenékben eleget . . . Azt gondolta, hogy majd egyenként leütögeti ellenségeit . . . hanem azok se voltak restek s nagy köveket hengergettek le hozzá.

Erre az olasz meggondolta magát, hiszen egy ilyen kő ha eltalálja — pedig hat-nyolcz irányból jött egyszerre és lehetetlen lett volna kitérni mindegyik elől — vége, összezuzza menten izzé-porrá, ha még oly óriás is.

— Mit akartok velem! — kiáltá dühösen, leeresztve a követ, a mivel éppen hajítani akart.

— Vissza akarlak zárni, álnok, a pinczébe, a hova a Misó fiam csukott, te a királyt megloptad!

— Visszamegyek, hát fogjatok meg! — szólt és bizva erejében, leült egy kőre.

— Ne bántsátok, — mondá Misó, — mert ménkü ereje van; hanem, ha magától nem jó, hát éheztesük ki, akkor aztán elhagyja az ereje és könnyű szerrel kézre kerithetjük. Én addig elmegyek és elkészülök az utra, mert nekem dolgom lesz Budán . . . Ugy-e vigyáztok rá?

— Vigyázunk, vigyázunk! — mondák a jó bajtársak, és jeléül annak, hogy elfogadták Misó barátjuk ajánlatát, letelepedtek köröskörül mind a tizenketten a szakadék partján szembe az olaszszal.

E közben feljött már a nap és a palóczokat Misó ellátta harapnivalóval, friss kenyérral, füstölt szalonnával . . . és azok jóízűen falatoztak, míg az olasznak a gyomra ugyancsak korgott. Olyan volt e kép kicsibe, mint mikor Mátyás király a cseh háboruban, 1469-ben Spielberg ostrománál a kiéhezett s ostromolt város falai alatt fényes lakomákat rendezett, s hogy az éhes ellenség jobban lássa és az ostromlott sereget annál inkább meghódolásra bírja, magas emelvényeken ettek és ittak a magyar vezérek.

Az olasz estére kelve, mert tegnap se igen evett, aztán az egész éjjel mitsem aludt, sőt azelőtt való éjjel sem, — és hozzá a rettentő nagy fáradtság, — annyira elgyengült, hogy elnyomta az álm s elaludt.

Igy aztán könnyű szerrel elfogták s vissza-

vitték a pinczébe, a honnan akkorra Misó minden követ, minden sulyos tárgyat eltávolított, hogy újból meg ne kísérthesse a szabadulást.

S mikor eljött az indulás ideje, elbucsuzott élete párjától és isten nevében elindult, megvizsgálva jól, hogy ott van-e a drága könyv a zsákban, ugy, a hogy beletette.

Aztán lassan ballagott a Zagyva partján. De bizony eljutott Hatvanig is, és a fia még sem jött, a minthogy nem is jöhetett, mert már akkor este Budára ért a nagy jó ural.

Mit volt mit tennie, minthogy ott várta másnap egész délelőtt, a Zagyva egyik bozótjába terelve kis kordéját, maga pedig kiült és leste, hogy nem jön-e a fia valahol messze . . . Így mult el az idő egész alkonyatig, mikor nyugot felől a Mátyás király két hadnagya és két hajduja toppant eléje a fia helyett.

Öregebb Bakos Hutás Misó feltette magában, hogy egész uton senkivel sem beszél, senkinek sem felel, akármit kérdeznek tőle, senkinek el nem árulja kiesoda és mi járatban van . . . és ez az elhatározás annál inkább megérlelődött benne, mennél tovább várt fiára hiába . . . Attól tartott, hogy valami baj érte a gyereket, s igazán nagyon aggódott.

— Jó estét atyafi . . . nem kelmed volna-e az öregebb Bakos Hutás Misó? kérdé az egyik hadnagya.

Az öreg palóc félrecapta kucsmáját és bátran szemébe nézve a katonának, így válaszolt:

— Nem een nemzetes uram, hanem az ott, a ki az imént fordult be a hegy alatt, az a fiát várta, de nem győzte várni, hát mérgesen megfordult és elment vissza a hutába . . .

(Vége következik.)

Mózes szobra.

(Képünkhöz.)

Michelangelo (Mikelandzséló) M. Buonarroti a legnagyobb olasz művészek egyike, 1475. márczius 6. született Capreseben (Toscana), Ghirlandi tanítványának állt be Florenczben, a hol Leonardo da Vincivel vetélkedett. II. Gyula pápa 1505-ben Rómába hívta, hogy általa magának siremléket készíttessen. A terv, a melyben megállapodtak, megfelelt a pápa és a művész nagyravágásának. A siremlék, mint külön építmény, számos szoborral díszítve, a Péter-templomban szabadon állott volna. A terv azonban, melyen a számos szobor közt láncra vert rabszolgák jelképezték a tudományok és művészetek sorsát a pápa halála után,

MÓZES SZOBRA.

a koporsót pedig egy síró és egy mosolygó angyal tartotta, az előbbi jelképe a pápától megfosztott föld gyászának, az utóbbi pedig a mennynek, örvendve a fölött, hogy a pápát a választottak közt bírja, — befejezetlen maradt és Michelangelo életének tragédiájává lett. Maga a pápa szakította félbe a Sixtus-kápolna falképeivel, utána pedig X. Leo, VII. Kelemen, és III. Pál megrendelése foglalták le a művészt. 40 év múlva és az ötödik terv szerint készült el a pápa egyszerű siremléke, a melyen Michelangelo Mózes kolossalis szobrát készítette el, mely szobor a renaissance kori díszítő szobrászatnak a legmagasabb alkotása.

Michelangelo mint festő és építész is egyaránt kiváló s e téren alkotott műveit erő és szenvedély jellemzik. Ő készítette a sixtusi kápolna falfestményeit Rómában, Saul megtérése és Péter keresztrefeszítését (a Vaticán) s a szent Péter templom tornyát Rómában 1546 óta. Allitóltag a költészettel is foglalkozott s szép költeményeket írt.

1564 febr. 18. halt meg Rómában.

¶ vallásos elem a Toldiban.

Arany népies felfogása hősének vallásosságában is nyilvánvaló. A nép mindig vallásos, bármely valláshoz tartozzék is. A népmesékben mindig a jó győz a rossz felett. Az isteni igazságszolgáltatást s ebből kifolyólag a földi igazságszolgáltatást nem is képzelhetni másnak. Ennek a jellemvonásnak meg kell lenni Miklósban is, végig húzódik az Miklós egész életén. Istenben való erős bizodalma nem engedi őt sem csüggedni, sem kétségbeesni. Erős hitűeknél ez utóbbi nem is lehet s a vallásosság türelemben nyilvánul.

A bibliából merített kép a 3. ének 5. verse:

«Mint a Sámsonétól, kiről írva nagyon,
Hogy ezer pogányt vert egy állsonttal agyon...»
(Bírák k. 15. r.)

Szintén a bibliából merített kép az V. ének 15. verse:

«Tudd meg: a legyilkolt atyafinak vére
Bosszuért kiált fel az egek égére...»

(Móz. I. IV. 10.) a bosszu gondolata, mint nyári égen a sötét felhő, csak elvonult lelke felett, az elkeseredés hajtotta arra: nem tudta felfogni, hogyan üldözheti vagyonáért testvér a testvért.

A bibliából merített kép, midőn Miklós az ágyra fekteti le a farkasokat, ezáltal figyelmeztetvén Györgyöt, hogy élete kezében volt, de

a testvéri szeretet nem engedte meg, hogy a bűnök legborzasztóbbikát, a testvérgyilkosságot elkövesse. Saul és Dávid egymás elleni küzdelméből van merítve e kép, de mégis eredeti, és pedig azért, mert Miklósnak a farkasokkal való küzdelme egészen természetes következménye a nádasban való bujdosásának, s hogy a levert farkasokkal való küzdelem után Györgynek ez a megtérülése még akkor is bekövetkezett volna, ha nincs Arany előtt a Saul és Dávid közti pohár- és kardjelenet.

Még a machinatio is megfelel a keresztény felfogásnak.

A görögök vallását különösen az jellemezte, hogy közvetlen érintkezésben állottak az istennel. A jóban az segítette, a rosszban az akadályozta meg, de erre is az vezette; de istenek és emberek alá voltak vetve a fatumnak, s az embert valamely isten a legnagyobb bajból bármikor kiszabadította.

Ilyen felsőbb beavatkozásnak helye volt a hős életében mindannyiszor, valahányszor az oly helyzetbe jutott, hogy emberi erő nem segített rajta. Ezt nevezték a régiek: *Deus ex machiná*-nak: gépezetnek. Aranynál is előfordul ez, de oly halvány vonásokban, hogy szösz szerint a régiek istenbeavatkozásának egyáltalán nem is vehetni. Mert a mit a VII. ének 1. verse mond:

«Kinek az ég alatt már senkije sínesen,
Ne féljen: felfogja ügyét a jó Isten.
Toldi Miklósét is lám miként felfogta:
A holdat egy vastag felhőbe burkolta...»

nem oly természetű, hogy ha az előbbi énekben adott időleírásokkal, különösen az V. ének első versében adottal összehasonlítjuk.

A költői felfogás megszépíti a dolgot és Miklósnak csakugyan olybá tűnik fel a dolog, mintha az isten szabadította volna meg, mert hát kinek is köszönhetjük az esőt, a villámot s a természet mindennemű változását?

A bibliából van merítve s Mózes törvénye van kifejezve a VII. ének 9. versében:

«Vért a vérért, mondd? oh jaj senki sínesen,
Az én keservembe ki bele tekintsen...»

Innen vett kép a XI. és 20. versszakban kifejezett mondás:

«Amely kardot ő az álnok csehtől elvett,
Avval adott neki örökös kegyelmet.
Iziben elmetszé fejét a testétől
Piros lett a nagy kard gazdája vértől...»

Emlékeztetnek Krisztusnak Péterhez intézett szavaira, midőn ez kardjával a főpap szolgálójának fülét levágta. Ezek csak halvány vonások ugyan, de némi rokonságot mégis találunk bennök a bibliai képpel.

Arany J. mély vallásossága át van vive a hősré, Toldi Miklósré, kinek jellemzéséhez ez a vonás már csak azért is nagyon oda illő, mert népies alak s a jellembeli összes tulajdonságok e vonást benne már mintegy meg is követelik.

Gyermekismerőseim.

II. A vasgyuró.

A kis «vasgyuró» apjáról Vargának hitták a kereszttségben pedig Aladár nevet kapott. Családi hagyományok dicsekedve emlegetik a következő kis történetet abból az időből, mikor Aladár még csak kiszabaduló félben volt a — pólyából. 7 éves bátyja volt bölesője mellé rendelve, hogy ringatással elaltassa a kis Herkulest. Minthogy azonban a kis bátya ép akkor jött haza az utcáról a hol egész délelőtt versenyfutást és birkozást rendeztek, a kis Aladár aliatva, maga aludt el, s csak arra riadt fel, hogy hajszálait valaki kiszámított ügyességgel huzogatja, a mi érzékeny fájdalmat okozott neki, úgy hogy siránkozva rohant anyjához. Azóta nem lehetett rábírni, hogy Aladárkát, a ki ily korán adta bizonyosságát erejének, ringassa.

Hogy «vasgyurónk» miként viselte magát az elemi iskolában azt nem tudom: én csak a bizonyítványát láttam, a melyben magaviselete bizonok volt osztályozva, evvel a megjegyzéssel, «tulélénk, nyugtalan».

Szó, a mi szó, Varga Aladárnak jó szíve volt; a tömértelen élelmi szerből, a mit magával az iskolába hozott, szívesen adott azoknak az éhes kis verébpajtásoknak, a kik sem buczit, sem buczira két krajezárt odahaza nem kaptak s ebédhez is csak nagy ritkán jutottak. De nyugtalanságát csak kevéssé lehet evvel a szóval jellemezni «tulélénk». Egy pillanatig sem tudott a helyén nyugodtan ülni. Az volt a legkevesebb, hogy könyveit telerajzolta a legcsudálatosabb figurákkal és egyiptomi hieroglifákkal; vagy, hogy egy kis doboz írotollat felhasználott egy délelőtt, zenei talentumának érvényesítésére: hanem egyetlen társa sem tudott mellette megmaradni nyugodtan, mert izmos ökleivel, a melyek jobbra-balra úgy jártak, mint a motola, majd bezúzta szomszédai oldalbordáit.

Pufók areza csak úgy duzzadt az egészségtől, tüzes, barna szeméinek fehérét alig lehetett látni, mellkasa úgy domborodott ki, mint valami középnapyságu dob, derekán, láb-száraín csak úgy feszült a ruha s a mint

többször későn jött előadásra, a csendes folyosó visszhangzott vaskos lépteitől.

Óraközi szünetekben volt igazán elemében. Nem volt óraszünet, amikor legalább egy buczit be ne falt volna s azután kezdődött a hecpez a folyosón és az udvaron. Még a nagyobb diákok során is utat tört magának s bár ő maga a harmadik osztályba járt a nyolczadik osztályu véznább gyerekek is bizonyos tisztelettel álltak félre utjából; mert ha megindult, úgy ment, mint a lavina. De az iskola udvarán volt igazán elemében. Képes volt a legártatlanabb fiúba belekötöni s 4—5 társával győzelmesen kelt birokra, a kik bizony megéreztek izmos kezeinek nyomását egész napon át.

Tanárai mindazáltal, hogy sokszor komolyan intették, fékezni iparkodtak, haragudni rá nem tudtak, s a mint komolyabb fenyegetésre került a sor, a mint az igazgató avval fenyegette, hogy kénytelen lesz az intézetből eltávolítani, oly irtózatossá nem rivást, de bömbölést vitt véghez, hogy az iskola nyugalma érdekében, még csitítani, engesztelni kellett. Aztán ha nem is tanult kitünően, de készületlenül sem lehetett találni, mert gyorsan tanult.

Midőn Aladár a 4. osztályba jutott, egyszerre megváltozott. Testi terjedelme olyanná vált, hogy mutogatni lehetett volna pénzért.

Szellemi tehetsége azonban hanyatlást tüntetett fel. Élénkségéből sokat vesztett, ereje is hanyatlott, sokszor egészen tehetetlenné vált, úgy, hogy eddig felénk társai kezdtek vele paczkázni. Ez szemmel láthatólag elkedvetlenül tette őt. Az órák alatt nem volt többé oly figyelmetlen s még sem tudta legtöbbször miről van szó, holott azelőtt, ha játszott is figyelemmel tudta kísérni az előadást. Szóval testileg-lelkileg ellomhult.

Atyja, a ki egyike volt a város legelőkelőbb iparosainak, megrémülve jött hozzám s panasznának legfőbbike az volt, hogy nem tudja mi lelta Aladárt, nem eszik.

— Az előtt mit szokott enni? kérdém őt.

— Pompás étvágya volt a fiúnak — felelt az apa. Reggelire megevett egy jó csésze kávé és két zsemlyét, s ha estéről maradt, egy kis hideg sültet. Az iskolába is vitt magával két zsemlyét és 20 fillért, hogy egy kis szalámit vehessen, ha megéheznek. Délben aztán nagyszerűen evett, kedves ételeit kétszer-háromszor is megismételte; uzsonyára két darab vajjas kenyeret is megevett, vacsoráig is torokoskodott, míg vacsorára jókora adag hust elfogyasztott.

— Ugy? mondám keserűen mosolyogva.

Akkor ne csudálkozzék édes uram, hogy most a természet a tulzók táplálkozás ellen feltámadt s Aladárt fejlődésre kényszeríti. Csak nagyobb buja ne legyen.

Az apa épen nem vigasztalódva távozott el. Aladár pedig beteg lett. Nehezére esett, hogy társai, a kik előbb félelemmel húzódtak el előle, most paczkázni kezdenek vele, mit tudták azok-hogy társuknak nagy baja van. Egy alkalommal a lomha vasgyuró összeszedte magát s ingerkedő társait több tiszteletre akarta tanítani; de a mint rájuk rohant, összeesett s ugy kellett kocsin hazaszállítani.

Ez idő óta nem is szedte többé magát össze. Az ételtől undorodott, legkedvesebb ételeit hiába kínálta neki, legfeljebb egy-egy pohár tejet ivott meg. Az orvos sok mozgást ajánlott neki. De nem tudott lassan sétálgatni sem, annyira elerőtlenedett volt. Arcza sápadt lett, tagjai elvesztették rugékonyságukat; a ki kétheti betegsége után meglátta őt nem ismert volna rá. Ruhái bővekké lettek s bezzeg most láttuk, milyen szép nagy barna szemek vannak, s a mint szomorúan mosolyogva ült székében, az embernek a szíve összefacsarodott.

Végre a hosszú koplalás fordulatot idézett elő. A természet a bűnért a mit ellene elkövettek, elégnék tartotta a bűnhődést. Aladárnak kezdett újra étvágya jönni s a tejen kívül egy kis húslevesekét, majd egy kis húst is evett; s rövid idő alatt felépült, visszanyerte rugékonyságát. De okultak szülei is és ő is.

Midőn újra iskolába jött, mindenki örömmel üdvözölte a nyulánk, csinos fiút s ez eléggé okos volt arra, hogy maga is megértse és érezze az előnyös változást, mely rajta végbe ment, testileg és szellemileg egyaránt.

Most már családapa és előkelő ügyvéd, a kinek fényes háztartása van s mindent nyújthatna magának és gyermekeinek; de azért szigorúan, egyszerűen, mértékletesen él s így szoktatja gyermekeit is.

Anti bácsi.

IRODALOM.

Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története című nagy illusztrált munkából most jelent meg a 32-ik füzet, a melyben Gracza György a bécsi októberi forradalommal kapcsolatos eseményeket mondja el a szokott élénkséggel. A füzet egykoru képei a következők: A bécsi nép örvend Latour halálának. (Egykoru kép.) — A külföldi szabadságharcok. — Branyiszko. — Kossuth a szegedi nép közt. — Csata Nyárasdnál 1849. jan. 13. — A nagyszabasi első csata 1849. jan. 21-én. Részlet a szolnoki csatából 1849. jan. 22-én. — A Windschwechati ütközet 1849. jan. 25. — Ihasz Dániel

ezredes 1879-iki arcképe. — Részlet a szolnoki csatából 1849. márczius 5-én. — Részlet Komárom ostromából. (Eredetije az orsz. ereklyemuzeumban.) — A bodrogkereszturi csata térképe.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Lőcsei kath. főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. A delecturól. 2. Jókai Mór regényköltésének jellemzése. 3. «A jó lelkiismeret jobb két tanunál. Eloszlatja bánatodat, mint a nap a jeget; támaszbot, ha ingadozol: ernyő a nap heve ellen és fejtámasz a halálban.»

Német nyelv. Német magyarok. Jókaitól. (Fordítás.)

Latin nyelv. Néhány talpra esett felelet. Kolmár-Sváby. Stílusgyakorlatok. I. r. 67. sz.

Görög nyelv. Socrates meséje a juhokról és kutyáról. Xenophon. Sokrates emlékenek II. könyvéből a VII. fejezet 12—14 pontjai.

Mennyiségtan. 1. Kiszámítandó a következő kifejezés értéke:

$$0.549 \sqrt[4]{\frac{41.89 \sqrt{87}}{0.08375^2}}$$

2. Egy országutról két mellékut ágazik el, az egyik jobbra $48^\circ 12'$, a másik balra $54^\circ 40' 57''$ -nyi szög alatt; az első mellékuton 7.645 km-re a kiágazástól fekszik A község, a másikon 12.156 km-nyire van B község. Mily távolságra vannak egymástól e községek?

FEJTÖRŐ.

1. Számítási kérdés.

Melyik azon háromjegyű szám, mely jobbról balra olvasva 594-gyel kevesebb értékű, mint balról jobbra, melyben a számjegyek geometriai sor képeznek, melyben az első és harmadik számjegy összege 22-szer olyan nagy, mint a középső számjegy értéke.

2. Földrajzi kérdés.

Melyik az a folyó, mely a magas Tatrában egy töből ered és több apró csermelyivel növekedvén, egy gyönyörű és termékeny völgyet öntöz, melyben sok város fekszik; végre nagy kanyarulattal északnak fordulván és az ország határát átlépven, milyen nevű mellékfolyót vesz fel, hol ered ez a mellékfolyó és az egyesült kettős folyó hová ömlik?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt a több mint másfélszáz hajóból álló athéni flotta parancsnoka, a ki egy hegyfoknál oly vereséget szenvedett, hogy maga is alig tudott 9 hajóval megmenekülni? Legyőzője az a spártai vezér volt, a ki Athén hatalmát teljesen megtörte és egy ízben 3000 athéni foglyot le is fejeztetett.

4. Természettudományi kérdés:

Melyik az a majdnem egy méter nagyságú madár, mely Patagóniában tömegesen fordul elő, husát eszik, maga a madár üldözőivel szemben nagyon gyámoltalan?

5. KIRÁLYSÉTA.

— Dianiska Alberttől. —

sé	te	né	Majd	gen.	lő	szór	ren
lek	me	őp	ked	E	te	ge	a
me	gyer	teg	rág	Csak	job	igy	éj
kem	be	gyöngy	vi	hajtsd	vál	ban	Az
Hogy	a	kis	des	mű	el	lam	det.
mint	ter	mett	E	lik	ra	fe	je
eny	ád	ne	S a	ked.	én	me	lek
het	pal	nap	ked.	Majd	ne	te	sé

Csak azoknak neveit közöljük, a kik legalább 4 rejtvényt helyes megfejtését beküldik a határidőig. A megfejtők közt egy értékes könyv sorsolatik ki. **Megfejtési határidő: 1895. márczius 30.** A határidőn túl beérkező megfejtéseket nem vesszük figyelembe.

A 10-ik számban közölt talányok megfejtései: Számítási kérdés: A körülzárt város az élelmi készlettel 65 napig jön ki. — Földrajzi kérdés: Szliács. — Történelmi kérdés: Egmont Lamoral gróf, Gavre hercege szül. 1522. II. Fülöp spanyol király alatt az elégtelten hollandi nemesség élére állt és küldöttséggel Madridba ment, hol a király kegyeivel halmozta el, később azonban Alba hercege elfogatta, vérébőség elé állította és 1568-ban lefejeztette. — Természettudományi kérdés: A pézsmálatok családjához tartozó pézsmáz (moschus moschiferus) himjének hasa alatt egy mirigyes zacskója van, mely a pézsmát (moschus) szolgáltatója. — Sakkrejtvény: Arany J. kis verse:

Egyszerű dal, egyszerű szív s lélek
Sorsosi az avatag fedelmek,
Földi ember kevésbé beéri,
Vágyait ha kevesebb méri.

Helyesen megfejtették: Lipsey Leo, Búbies Jenő, Klekner Emil, Wiek Kálmán, Schwarz József, Lehner Ernő, Seyfert Bálint, Tribunác Elek, Majsay Péter, Gröz Elemér, Sárosy Béla, Enyedi Dénes, Tarján Endre, Blutschein Ernő, Zamaróczy Zsigmond, Riecher Béla, Schleicher Aladár, Lusz Ferencz, Olenau József, Hodács Ágoston, Kühne Elek, Grünbaum István, Kún Béla, Biela Ernő, Ráth Zoltán.

A jutalmat Klekner Emil (Kassa, Kovács-u.) nyerte el, kinek a könyvet elküldtük.

FELADATOK

1. Az I. és II. oszt. tanulók írják le szépen, elbeszélő formában e mesét: *A köztisztelő kéményseprő.* Kormos börtönében, kis seprővel kezében megy a város utcáin egy kamasz kéményseprő legény. Félre, utat nekem, kiált hetkén s szinte bizik gyönyörében, hogy az emberek szorgalmasan kitérnek neki s a másik oldalra szökdelnek előle. — Bizony, barátom, szól egy ajtóban álló boltoslegényhez, nem utolsó dolog kéményseprőnek lenni! Mily méltatás, mily tisztelet mindenfelől, mily előkezenyen térnek ki s adnak utat nekem a város legtisztábbjait! Valóban, e becsület reám nézve majdnem érdemtelen! — Az volna biz az sógor, ha becsület volna! mond a boltoslegény, de bár a mesterséged hasznos is a városban, mégis inkább vagyok hajlandó hinni, hogy nem tiszteletből, hanem egyedül azért térnek ki előled a lakosok, hogy kormoddal be ne piszkold őket. Mi ebből a tanulság?

2. A III. és IV. osztályu tanulók fejték meg ezt a tételt: *A tavasz előhírnökei.* Anyag: A hó s a jég olvadni kezd a mezőn s a folyóvizeken, a madarak megérkeznek, itt-ott egy-egy kis pacsirta trillázsa szép melodiját, — az első rügyek megjelennek, a kikeleti hóvirág virágozni kezd, kedves napsugár váltja fel az előbbi borult időt. A tavasz márczius 21-én kezdődik s június 21-ig tart. Tehát a tél és nyár közé esik s beálltával vidámabb élet keletkezik a természetben s vele keletkezik az át, alakulás kora.

3. A felsőbb osztályu tanulók fejték meg e tételt: *A derék egyedüli célja: a jeles tett.*

1. E jeles mondás Kölcsey F. Parainesiséből való mely hasonló jeles mondásokban bővelkedik.

Igazságát beláthatjuk a következőkből:

2. A lelki élet vizsgálata mutatja, hogy a lélek a maga céljait nem a gondolkodásban, nem is az érzésben, hanem csakis a cselekvésben, a tetten éri el. A társadalmi élet célja sem lehet a pusztá elmélkedés, a magányos élet, mert az ember társas lény; a magányra önismeret, nyugodt tanulás, elmélkedés végett szükségünk van ugyan, de a társadalmi életben tette, alkotásra kell törekedni. A társadalmi élet az egymást keresztező, segítő, akadályozó tettek összessége.

3. Az oly tettek, melyek által csak magunknak használnunk, bármily nagyok, dicsők legyenek is, még nem igazán jeles tettek; valódi jeles tett csak az, mely az emberek közös javát mozdítja elő s a társadalomnak, a hazának vagy az emberiségnek javára szolgál.

Ilyen értelemben jeles tett volt p. Sokrates élete, a kereszténység behozatala hazánkba, Amerika fölfedezése, a gőzgép stb. föltalálása.

4. Kölcsey szerint az élet fötörvénye: magányban tökéletesíteni magunkat s az így nyert készületet a társadalomnak szüntelen javára fordítani. (T. G.)

Megfejtési határidő: 1895 április 21. A legjobb dolgozatok irónak a Szépirodalmi könyvtár egy-egy kötetét tűzzük ki jutalmul.

A mai napon lejárt pályázat megfejtéseit a következők küldötték be: Schlesinger Béla, Baruch Ernő, Péterfy Ákos, Jaga Jusztin, Klein József, Gödri Béla, Szruka György, Stern Mór, Krafka Boriska, Berkovics Miklós, Friedländer Antal, Csepely Géza, Fadrum Dénes, Komócsy Jenő, Szép György, Kolozsváry Miklós, Barcs Elek, Sándor József, Szatmáry István, Fülöp Ernő, Modory Dezső, Jónás Ferencz, Schneider István.

A kitűzött jutalmakat Klein József (győri főgimn.), Gödri Béla (brassói főreálisk.) és Krafka Boriska (soproni felső leányisk.) tanulók nyerték el.

VEGYESEK.

Márczius tizenötödike.

A fővárosban.

Mint minden évben, az idén is az Egyetem-téren kezdődött a márcz. tizenötödike délutáni ünnepe. A házakat körös-körül nemzeti zászlók díszítették, az ablakok nézőközönséggel voltak tele, lent pedig ezer számra álltak az emberek és várták az ünnep megkezdését. Az Egyetem-tér közepén felállított színpadon először Szentkirályi Béla jelent meg és nagy lelkesedés közt szavalta el Petőfi *Nemzeti dalát*.

Ezután Martos Ferencz, az Egyetemi Kör elnöke lépett az emelvényre és a következő ünnepi beszédet mondta:

Tisztelt ünneplő közönség!

Márczius 15-ike! Két szó csupán, de hallatára gyorsabban kering a vér, tüzebben lüktet a szív és lelkesedés lángja sugárzik a szemekből! Negyvenhét éve már, hogy a tavaszi szellő érintésére nemcsak a jég olvadt meg, de csörömpölve hullott szét a rabbilincs, amelyet zsarnoki kéz egy szabad nemzetre akart verni és az ifju Magyarországot, mint börtönéből szabadult sas, kéjjel tekintett végig a széles világon. Oly hosszú rabság után végre tiszta a levegő! Oly hosszú tél után végre itt kikelet! 1848 márcziusában feltámadt az eszme, hogy az ország jogainak biztosításával egyidejűleg a kedvező alkalmat gyökeres átalakítások kivívására is meg kell ragadni. És elhatározták az ellenzéki körben Petőfi Sándor, Jókai Mór és mások indítványára, hogy tizenkét pontból álló petíciót terjesztenek az országgyűlés elé, amelyben felsorolják, mit kíván a magyar nemzet. A magyar ifjuság Landerer nyomdájában kinyomatta az első cenzurától ment kiáltványt és Petőfi Nemzeti dalát. Szép és emlékeztető tetteket mivel márczius 15-én a magyar ifjuság, kezdetét ama nagy tettek sorozatának, amelyek, mint a magyar nép függetlenségi harcza, az újkor történetének legragyogóbb lapjaira vannak írva.

A honszeretnek, az emberi érzés, — az emberi büszke öntudat tökélyének dicső kora volt ez, amely a századok óta elnyomott kis nemzetet ily nagy tettekre, ily magasztos titáni harcra tudott lelkesíteni.

A nemzeti föllendülés, a szabadságnak a politika és a fegyverterén gyors egymásutánban aratott diadalai után a durva barbárság egy

esapása alatt összeomlott a 48-as napoknak nagy műve, a szabad, modern államépület maga alá temette az élni, küzdeni vágyó a márcziusi szellő fuvalmától újra megújult magyar nemzetet. A diadalmas küzdelmet követték a tetszhalálnak szomorú, csöndes napjai. Ott hevert a nemzet saját magasztos nagy művének romjai alatt, összezúzva a nyers erőtől, de magában hordva a nemzeti élet örök szikráját, a szikrát, amely az újra rálehelő szabadság szellőjétől hatalmas lángként csapott ki a romok közül.

1848-ban a szabadság előtt a régi elavult rendi alkotmány önként nyitott utat: gátat csak a külföldről jövő nemzet- és haladásellenes irány vetett elébe, s ennek következménye volt két évi harc után tizenhét évi szenvedés. 1867-ben a világot már át meg átjárta a XIX-ik század szelleme, és amidőn újra fellobbant a láng, szabad téren, szabad hazában már nem gyújtott, csak fütötte a gép kazánját, amely gép egy nemzet munkáját hajtja.

Mi, utókor, mi, Magyarország ifju nemzedéke, akik hivatva vagyunk e nagy gép egyes tengelyeit forgatni a jövőben, mi minden évben egy lélekemelő, szent ünnepen néma hódolattal borulunk le a régi Magyarország óriásainak emléke előtt.

E nagy emlékek szent varázsa adjon nekünk erőt, adjon tehetséget, adjon bátorságot és lelkesedést nekünk, öntsön kiolthatatlan honszerelmet belénk, hogy mindezt letehessük büszke hódolattal a haza, a szabadság szent oltárára.

Mert elpusztulhatnak nemzedékek, rombadőlhetnek államok és intézmények, megváltozhatnak a kor felfogása, lejárhhatnak divatok és szokások, de a természet örök szabályai nem változnak. Tél után jön a tavasz, havas december után verőfényes márczius. És amíg az emberi szív örülni tud tavasznak és napsugárnak, addig a te napod se hunyt le, dicső márczius!

Perczekig tartó éljenivalgás követte Martos beszédét, valamint Dalmady Ödönnek szavaltát is, aki Ábrányi Emilnek alkalmi költeményét szavalta.

Az Egyetem-téri ünnepségek ezzel véget értek és a nép, amely most már ezerekre nőtt, a Kecskeméti utcán, a Múzeum köruton, Kossuth Lajos-utcán keresztül a Petőfi szobra elé vonult.

A Petőfi-téren még nagyobb embertömeg várta az ünnepet, mint az Egyetem-téren. A nagy térség tele volt közönséggel, s a fellobogózt ablakokból is nagyon sokan nézték a

kegyeletos ünnepet. Miután a Himnuszt elénekezték, Lotdorfer Károly lépett a szobor elé helyezett emelvényre és érezes hangon, megszűsz hallhatóan szavalta el a Nemzeti dalt. Utána Baross János lépett a színpadra és nagy lelkesedés mellett a következő rövid, de hatásos emlékbeszédet mondta:

Kedves társaim!

Midőn most a legnagyobb magyar lírikus, és a magyar szabadság egyik legnagyobb vortanujának szobra elé léptem, két koszoru ötlött a szemembe: az egyiknek virágai hervadtak és fakók, a másiknak minden levele üde és zöld; az egyiket elődeink tették le itt, az utóbbit ti hoztátok most ide. A fonyadt koszoru örömmel üdvözlő ujjonon érkezett társát, amely ismét tanuja annak, hogy a magyar ifjuság még emlékszik multjának nagyjaira, e koszoruk mindegyik levele egy-egy parányát képviseli annak az örök hálának, amelylyel őseink emlékének tartozunk. Midőn a zsbongó városból idejöttünk, e komorérezszobor lábai elé, alattunk a Duna hömpölygő árja, szemben a Gellérthegy mogorva szirtjei, egy más légkörbe léptünk, eszünket más gondolatok, lel-künket más érzelmek lepik meg; a tavaszi szellő, mely itt susog a rügyezni kezdő fák között, nem a közelgő nyárról szó napfényes regéket, hanem a mult idők viharát, véres történetét suttojga fülünkbe.

Lapozzunk hátra a történelem lapjain, keressük azt az eszmét, amely annyi vészben és viharban nem hagyta esüggedni a nemzetet — és minden nagy tettének rugójául a haza és a szabadság szeretetét fogjuk találni. Ez a kettő az, amit örökül hagytak reánk őseink azért, hogy az elsőt nagygyá, virágzóvá és boldoggá tegyük, a másikat, hogy férfiszívünk legföltet-tebb kincseként és büszkeségként megör-rizzük.

A szónok szavait így fejezte be.

Értsük meg a mult idők szavát, amely mindenfelől felénk kiált. S most, midőn emelt fővel kezdünk bele az élet nehéz munkájába, és akkor, amikor elagott öregek leszünk, kezdetben és végetben egy legyen imánk:

«Álld meg Isten a magyar hazát».

Ezzel a szónok leszállt az emelvényről, és friss, zöld koszorut tett a Petőfi-szobor talapzatára. Az ünnep ezzel véget ért és az ezerek lassankint elvonultak a Petőfi-térről.

A *kegyesrendiek főgimnáziumában* a Pintér Kálmán vezetése alatt levő gyakorló iskola rendezett ünnepet. A nagy számban jelen volt közönség soraiban ott voltak: Léway Imre

tartományi főnök, Kalmár Endre, Horváth Pius, Schmidt Agoston dr., Mayvald József dr., Acsay Antal dr., Sutak József dr., Körösi Albin, Huszka József professorok. A Szauner Zsigmond tanár vezetése alatt levő énekkar szép éneke vezette be az ünnepet. Szemenyei Kornél, a gyakorló iskola jegyzője ünnepi beszédet mondott, ifj. Ugron Gábor a Nemzeti dalt és Mutschenbacher Emil Dalmady Hazafias eszmény című költeményét szavalta; végül Jókai Hős Pálffy-jának harmadik képét előadták Reiszig Lajos, Kopácsi Rezső, Ludvig Rezső és Urbanek Alajos.

A *mintagimnázium* délelőtt 9 órakor tartott ünnepet, melyen az egész tanári kar megjelent. Volf György igazgató beszédében lelkes szavakkal méltatta a nagy nap jelentőségét. Székely Aladár Kozma Andor A szabadság napja című költeményét szavalta. Az intézet ének-és zenekara hazafias dalokat adott elő.

A *református főgimnázium* ifjuságának ünnepén a megnyitót Molnár S. tanár s záró beszédet Vámosy Mihály igazgató mondotta. Volt szaválás, felolvasás és az ifjusági énekkar hazafias dalokat adott elő.

A II. ker. *állami főreáliskola* ünnepén szerepeltek: Lesskó Béla, Pálházy József, Schmidt Ferencz, Hank József, Láng Miksa, Zimmermann Ferencz, Baráczy Kálmán és az ifjusági daloskör.

Az V. ker. *állami főreáliskola* az intézet dísztermében ünnepelt. A főigazgató megnyitó beszéde után Székely Emil alkalmi beszédet mondott, Heufeld Hugó és Graber József szavaltak, Fleischer Gyula Kossuth Lajosról emlékbeszédet mondott.

A VIII. ker. *középi főreáliskola* ünnepén a megnyitó beszédet Felsmann József igazgató mondotta, Vasvári Benő tanár pedig a nap jelentőségét ismertette. Két tanuló szavalt.

A VII. ker. *polgári fiúiskola* ifjuságának ünnepén Lad Károly igazgató megnyitó beszéde után Vaszkó György tanár szolt a nap jelentőségéről. Az énekkar Erődi Ernő tanár vezetésével hazafias dalokat énekelt.

A VIII. ker. *práter utcai polgári leányiskola* az ünnepet Wittinger János igazgató nyitotta meg, Somogyi Aladár dr. előadást tartott a nap jelentőségéről, Hoffman Elza növendék szavalt, az énekkar hazafias dalokat énekelt.

A II. ker. *középi kereskedelmi és polgári iskola* ünnepén Lengyel Sándor igazgató mondotta a megnyitó beszédet. Szilágyi Károly és Gál Lajos hazafias költeményét szavaltak. Az ifjuság a Szózat eléneklése után a budai hon-

védszoborhoz vonult, a hol szintén elszavalták a Nemzeti dalt.

A VI. ker. *középkereskedelmi és polgári* iskola ünnepén Breuer, Kepes Zsigmond és Goldberger Hugó szavaltak és alkalmi dolgozatokat olvastak.

A II. ker. *polgári leányiskola* ünnepén, a tanári kar, iskolaszéki tagok és diszes közönség jelenlétében hazafias költeményt szavaltak: Benke Mária, Argay Ilonka, Rétfalvy Etelka, Jageman Anna és Margittay Ella növendékek; Tahi Antal tanár a nap eseményeit méltatta. A közönség sűrűn tapsolta ugy a közreműködőket, mint a rendezőket: Kozma Gyula igazgatót, Balázs és Gyulai tanárokat.

A IX. ker. *polgári és kereskedelmi* középiskola ünnepén Fillinger Karoly igazgató és Palágyi Menyhért tanár beszéltek a nap jelentőségéről.

A VIII. ker. *polgári* iskola ünnepén Ullrich Gyula igazgató és Hortobágyi Antal tanár mondtak beszédet. A daloskör Erődi Ernő tanár vezetésével hazafias dalokat énekelt.

A X. ker. *polgári leányiskolában* is lelkesen ünnepelték meg márcz. 15-ét. A növendékek kara szép dalt énekelt, majd Koltai Jolán IV. o. t. elszavalt a Taksonyi Józsefnek ez alkalomra írt költeményét. Az ünnepi beszédet Gerzso Róza mondta.

Szép hazafias ünnepély rendezéséről kapunk értesítést a vidékről is. Mindenütt diszgyűléseket tartottak a tanári testület jelenlétében, hazafias dalokat énekelték, alkalmi költeményeket szavaltak, buzdító beszédeket tartottak. Ily ünnepély lefolyásáról értesülünk a következő intézetekből: A *szekesfehértári* főgimn. és áll. főreáliskola, a *nagy-kőrösi* főgimnázium; a *semezváryai* ev. lyceum, az *újvidéki* kath. főgimn. a *mármaros szigeti* lyceum, a *debreczeni* áll. főreáliskola; az *eperjesi* ág. ev. collegium; a *keszthelyi* főgimn.; a *pécsi* kath. főgimn. és főreáliskola; az *egri* kath. főgimn.; a *soproni* ev. lyceum; a *győri* áll. főreáliskola; a *kassai* főgimn.; a *brassói* áll. főreáliskola; az *aradi* főgimn. és főreáliskola; a *szegedi* kath. főgimn.; a *szentesi* főgimn.; a *kecskeméti* kegyesr. főgimn.; a *losonci* főgimn., az *ungvári* főgimn., a *pápai* főiskola; a *sárospataki* főiskola; a *nagyvárad* főreáliskola; a *nagykanizsai* köz. keresk. iskola. stb. mind részt vettek a szabadságharc kitérése évfordulójának hazafias ünneplésében.

Diákok kirándulása. Vargha Ferenc miskolci gimn. tanár tanulmányi kirándulást rendez Fiumen—Trieszten át Velenczébe, visszafelé az adelsbergi barlangba. A kiránduláson sok fővárosi és vidéki tanuló vesz részt.

Április 6-án indulnak és 18-án érkeznek meg. Jelentkezni lehet még a vezető tanárnál Miskolczon, Palóczy-utca 23.

A soproni állami főreáliskola Berzsenyi önképzőköre május hóban Gyulai ünnepélyt rendez, melyen zene, szavaltatok és felolvasások lesznek. A kör a következő pályatételeket tűzte ki: 1. «A hő mint mozgás», jutalma a tanári testület díja 24 korona. 2. «A magyar balladairódalom fejlődése Aranyig» jutalma a kör díja 20 korona. 3. «A magyar alkotmány fokozatos fejlődése 1767-ig» jutalma Lenk Viktor pártfogó díja 1 arany. 4. Komoly szavaltat. 5. Vig szavaltat. Jutalmuk egy-egy diszkótet a kör részéről.

Szerkesztői üzenetek.

Wohlstadt E. Bpest. Elkésett. **Stein M.** Szentés. Az eredetit mellékelni kell. **Schaffer J.** Halas. Ha növendék korában már 20 éves, akkor kell szolgálnia. **Krisztoffy G. Sz.-Udvarhely.** Kérjük, forduljon a kiadóhivatalhoz. **Wetzler J.** Szolnok. A legerősebb állat a csiga, mert az a házat hátán hordja. Rejtvényeit nem közölhetjük. **Breit A.** Szatmár. A hexameter elég szép, a gondolat ügyes, itt-ott elveti a súlykot. V. nem volt hős (meghalt hősi fiad), továbbá ez a sor: «Könyveket ont az Urán szép gyöngyszemű hópehelyekből» kissé bombasztikus. Mostanában közölni nincs értelme különben sem, mert V. nov. 19-én halt meg, tehát a halálára való emlékezés az évfordulón aktuális. **Csiszár O.** Bpest. Rejtvényei közül 1—2 használható. **Szigeti R. N.-Kanisza.** Tudósítására nem relettálunk, mivel abból az intézetből már van tudósítónk. **Kubányi L.** Rózsahegy. Tudósító lehet. **Kund B. H.-Vásárhely.** Mi valóban nem tudtuk, hogy a kérdéses levél kié lehet s a levelet nem váltottuk ki. Ha sejtjük, hogy olyan jó érzésű s derék ifjú, mint a milyen ön, szívesen megtettük volna. Mi tudjuk, hogy a beküldő nem szándékosan tesz a levélre kevesebb értékű helyeget, de azt nem kívánhatja viszont tőlünk sem senki, hogy büntetést fizessünk. Jó lesz ezental a boríték egyik felére ráírni a feadó nevét. A küldött bélyeg árát az ön nevében egy szegénynek adjuk. Jó lesz? A dolgozatot küldje be meg egyszer, mert azt a postáról visszaszerezni bajos. **Tudósítóinkat** értesítjük, hogy a márczius 15-iki ünnepélyek lefolyásáról közölt tudósításukat a roppant anyaghialmaz miatt lehetetlen volt még kivonatban is közölni. Az egyetemi ifjuság ünnepéről közöltünk bő tudósítást, ebben bizonyára fognak találni használható dolgokat is. Ezért maradtak el most az önképzőköri tudósítások is. **Stark E.** Bpest. A vers nem közölhető. **Szold R.** Galgócz és **Strausz P.** Besztercebánya. Rejtvényeiket nem használhatjuk. **Szruka Gy.** Szarvas. Major Karoly dr. ur zombori főgymn. tanár. **Schlosser F.** Kalocsa. Rejtvényei szépek, majd felhasználjuk. **Gayer V.** Lőcse. A jelentés a jövő számára maradt. **Linder K.** Szarvas. Lehetetlen külön közölni. **Dosztáll Gy.** Esztergom. Az egyik vers talán egy kis simitással jöhet. **Krausz A.** Most kiszorult, de jövőre talán jöhet. Már többször megírtuk, hogy a nyomás alá készülő dolgokat a papírnak csak egyik oldalára szabad írni. N. N. Névtelen levelekre nem relettálunk. **Szántó Gy.** Pápa. Irja meg magyarul s ne németül. **Gödri B.** Nem. **Benkő G.** Maradjon csak a maga dolgozata mellett.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

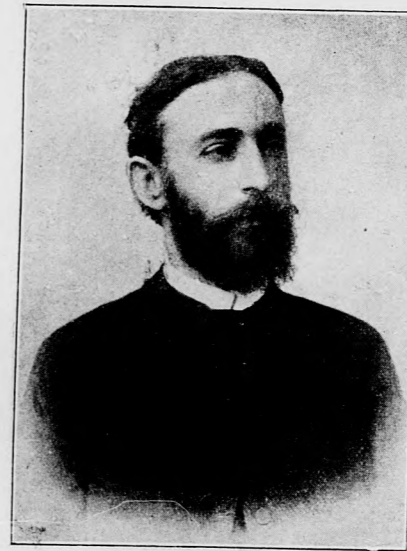
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:	SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre 4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Lónyay-utca 9.
Fél évre 2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre 1 frt.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvénnytársaság.	HIRDETÉSEK
		felvételnek és jutányosan számíttatnak.

DR. SIMONYI ZSIGMOND.

A magyar tud. egyetem egyik kiváló tanárának arczképét mutatjuk be olvasóinknak. Nem ismeretlen az ő neve a tanuló ifjuság előtt sem, hisz magyar nyelvtanai a Szinyvei Józseffel együtt közkezen forognak az egész országban. Simonyi Zsigmond maga az élő szorgalom. Annyit dolgozik, mint a mennyit négy-öt ember együttvéve s mindig alaposan. Semmi felületesség, semmi hézag az ő munkáiban. Minden könyvét alapos tudás, áttekinthető rendszer, tiszta, világos nyelv jellemzi.

Simonyi Zsigmond Veszprémben született 1853. január 1-én. Az elemi iskolát s a gimnázium négy alsó osztályát az ottani kegyesrendiekéknél, az 5., 6. osztályt az esztergomi benzéseknél végezte, hol Vaszary Kolos, Ferenczy Jákó s Abday Asztrik voltak tanárai; a két felső osztályt a pesti kir. kath. főgimnáziumban végezte, hol nagy hatással

volt reá tanára, Szarvas Gábor. Mint szegény szülők gyermeke, budapesti tanuló korában nevelősködéssel s leckeadással tartotta fenn magát. Gimnáziumi tanulmányainak befejezése után a budapesti egyetemen főleg a magyar s ugor összehasonlítást és klasszika filológiát hallgatva legtöbbet Budenztól, Mayr Auréltól és Kármán Mórtól tanult. 1874-ben letette a tanári vizsgát a magyar, latin s görög nyelvből. Azután két évet külföldi egyetemeken töltött, Lipcsében,

Berlinben, Párisban. 1876-ban haza jöve, vezető tanár lett a gyakorló-gimnáziumban, 1877-ben az egyetemen magántanár, 1878-ban helyettes, 1885-ben rendkívüli s 1889-ben rendes tanár lett. A m. tud. akadémia 1879-ben levelező, 1893-ban rendes tagjának választotta. Tagja ezenkívül a finn irodalmi s a helsingforsi finn-ugor társaságnak.

Irodalmi m ködését a nyelvészet terén 1872-ben kezdte meg az akkor megindult Nyelvörben. Az akadémia megbízásából 1873-ban lefordította Müller Miksa nyelvtudományi fölolvásait. Az első tudományos díjat 1875-ben nyerte el, melyet azután még nyolcz követett.

Jutalmazott művei közül nevezetesebbek: a «Magyar nyelvtörténeti szótár», «A magyar költészek», «A magyar határozók», «Német és magyar szólások», «Magyar hangtan és alaktan». Az utóbbi kettő most van sajtó alatt, az utolsó mint a 3 kötetre tervezett «Tüzetes magyar nyelvtan» első kötete.

1877—79-ben adta ki először iskolai nyelvtanait, melyek mindjárt nagyon elterjedtek s azóta több kiadást értek. 1879-ben jelent meg az «Antibarbarus», mely részben szintén az iskolai ifjuságnak van szánva. Nagyobb közönségnek szól «A magyar nyelv» című két kötetes munka, melyben a nyelvtudománynak